СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 189. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 9-го вересня 1942. No. 189. Jersey City, N. J., Wednesday, September 9, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД КОНҐРЕСУ УХВАЛ, ЩО ЗМАГАЛИСЯБ З ІНФЛЯЦІЄЮ

ВАШИНҐТОН. — Під кінець минулого тижня президент Рузвелт вислав послання до конґресу, в котрім домагався від конґресу безпроволочної ухвали законів, котрі поборювалиб зріст цін та в той спосіб недопускали до інфляції. Президентови головно ходило про знесення конґресового закону, на основі якого ціни на фармерські продукти можуть скакати вгору непропорціонально до інших продуктів. Президент загрозив, що коли конґрес у тій справі до першого листопаду нічого не зробить, то президент сам візьметься за роботу і запровадить такі міри, котрі уважатиме за відповідні.

В понеділок вечером, в День Праці, президент в промові до цілого населення, щераз порушив ті самі справи і заявив, що на економічнім фронті назрівають події, котрим треба протиділати. Інфляція стає чимраз більшою загрозою і треба накладати тверді ціни на фармерські ціни та на працю. На ріжні продукти вже є наложені тверді ціни. Якщо конґрес не захоче тому запобігати, то президент, користаючи зо своїх воєнних прав, сам візьметься за діло. Президент підкреслив геройство американських вояків, та додав, що вони на фронті виконують якслід свої обовязки, а ми мусимо виконати ті обовязки вдома.

ВІДГОМІН СЕРЕД ФАРМЕРСТВА.

ВАШИНҐТОН. — Стара фармерська орґанізація, Нешенел Грейндж, заявила, що вона не бачить дійсної причини, чому президент мав би виступати проти фармерських цін і зносити постанову конґресу, вдержувати „фармерські ціни на 110% у відношенні до так званого „париті". Обставини не оправдують того поспіху, говорить згадана орґанізація. Але інша фармерська орґанізація, Фармерська Юнія, заявила, що піддержує президента відносно вдержання фармерських цін, бо зріст тих цін спричинюватиме інфляцію, а це зле відібється і на фармерах.

НІЧНИЙ ПОВІТРЯНИЙ АЛЯРМ.

НЮ ЙОРК. — Вночі, з неділі на понеділок, зачали по всіх кутках міста вити сирени, перестерігаючи мешканців про небезпеку ворожих літаків. Водночас на небі появились у великім числі світла рефлекторів, що обшукували кожну хмаринку, чи нема часом за нею ворожого літака. Розбуджені сиренами люди, замість заховати повний спокій і вдержувати цілковиту темноту, почали світити світла й питати себе, що сталось? Але той алярм довго не тривав. Бо в той час, коли деякі місцеві сирени ще виспівували перестрогу, одна найбільша сирена голосила, що небезпека минула. Другого дня вияснилось, що той алярм дали військові власти, бо в повітрі появився підозрілий літак. Опісля стверджено, що той літак був „приятельський". Підчас того алярму на удар серця згинула одна особа від упадення друга, а одна є тяжко ранена, так що мабуть помре.

ВОЄННІ ВИНАХОДИ.

БОФАЛО. — Вчений в науках хемії, д-р Чарлс Стайн, заявив, що внаслідок війни хемія поступає так скоро вперед, що за рік робить такі поступи, які в мирних часах мусілаб робити 20 літ. Він казав, що нині хемія стоїть так далеко в переді, що винаходи з 1940 вже уважаються перестарілими.

КОМУНІСТАМ ЗАБОРОНЕНО МАТИ КАНДИДАТІВ У ВИБОРАХ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок судової акції з боку Американського Леґіону комуністичній партії стейту Ню Йорк заборонено в надходячих виборах виставляти листу своїх кандидатів.

ҐЕНОН ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ПОМИЛКИ.

НЮ ЙОРК. — Президент Фордгемського університету, священик Роберт Ґенон, що колись був дуже добре відомий зо своїх ізоляціоністичних поглядів, тепер перед студентами заявив, що він і інші ізоляціоністи, що виступали проти участи Америки в европейській війні, кажучи, що це не „наша війна" — помилялись. „Президент мав рацію, а не я і інші ізоляціоністи" говорив він перед своїми студентами.

ЗАБОРОНЕНО РОБІТНИКАМ ЛЕГКОДУШНО ЗМІНЮВАТИ ПРАЦЮ.

ВАШИНҐТОН. — Голова комісії людської сили, Пол МекНот, зарядив в 12 стейтах, положених на західнім побережжі Америки, що робітники в воєннім промислі не сміють покидати свої роботи і переходити на іншу роботу, без дозволу уряду. На західнім побережжі, зокрема в тартаковім промислі, відчувається великий брак робітників, і це було причиною цього зарядження.

Відсвяткування Дня Праці

ВАШИНҐТОН. — Ціла Америка святочно відсвяткувала День Праці, хоч того дня всі воєнні фабрики працювали, щоб не переривати воєнної продукції. В той день, підчас полудневої перерви, представники уряду виголосили до робітників ріжні промови, в котрих підкресляли вагу робітництва в війні. Серед них говорив ґен. Брет, що повернув недавно з фронту, де командував летунськими силами Америки. Він заявив, що американські летуни збивають ворожі літаки в числі один до пятьох, себто на втрату одного американського літака припадає пять втрачених ворожих літаків. Це заслуга добрих американських летунів, а також заслуга самих машин, витворених американськими фабриками. — В День Праці спущено на воду готових 175 кораблів, а розпочато будову 50 нових. — Представники юній, Вилям Ґрін з А. Ф. П., та Филип Морей з К. П. І., заявили, що робітники в теперішню хвилю, ніяк не повинні виходити на страйк. Вони дали в тому напрямку обіцянку і будуть її придержуватись. — Цього року День Праці був відмінний від інших ще й тим, що сотки тисяч людей, котрі колись їздили в той день автами, тепер їздили залізницями, або автобусами. Внаслідок того було далеко менше смертних випадків від автомобілевих катастроф, ніж у минулих святах.

ПОСВЯЧЕННЯ БУДИНКУ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО СЕМИНАРА

СТЕМФОРД, КОНН. — Дня 7. вересня 1942, відбулося благословлення нової будови Українського Католицького Семинара в Стемфорді. На це свято прибуло 1,500 вірних, представники українських організацій і 30 священиків. Архиерейську Службу Божу відправив Преосв. Владика Константин Богачевський, в асисті Впр. оо. канцлера Ф. Тарнавського і Антона Лотовича. Діяконували оо. Андрушків і Гришох, а майстром церемонії був о. Побуцький з Дітройту. Співав хор св. Петра і Павла з Джерзі Ситі, Н. Дж., під батутою проф. В. Ґели. Владика виголосив зворушаючу промову відчеркуючи великі жертви українських робітників, що впродовж девятьох літ збудували український центр в Стемфорді, коштом біля $700,000. По англійськи промовляв Всч. о. Юрій А. Калган, пригадуючи, що українці так як і ірляндці своїми власними силами будувати церкви, школи, музеї і інші культурні установи.

По богослуженні відбулося посвячення величавого модерно урядженого будинку, а опісля відбувся бенкет. Товстмайстром був д-р Л. Цегельський, а промовляли канцлер Ф. Тарнавський, о. Я. Дебур, майор міста GONNOUD. Від організацій промовляли: Р. Слободян, від У. Н. Союзу; о. В. Білинський, від Провидіння і В. Лотоцький, від часописі Америка. При кінці промовив впорядчик і господар цього свята, Всч. о. Роман Крупа.

По бенкеті відбувся концерт в салі семинара. Співав джерзисітський хор під проводом В. Ґели.

Американські Бомбовики Беруть Участь у Рейдах на Націстів

ЛОНДОН. — Американські „літаючі твердині" доконали в понеділок рейдів на націстичні позиції в голяндських містах Утрехті й Ротердамі. Принаймні 12 націстичних літаків знищено підчас цього рейду.

Американські бомбовики брали теж участь у аліянтському рейді на міста в західній Німеччині. Особливо важкий рейд доконано на німецьке місто Дуйсбург.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ОСТЕРІГАЄ ПРОТИ ІЗОЛЯЦІЇ

РІО ТЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилія відсвяткувала 7. вересня врочисто 120. річницю своєї незалежности. У своїй промові підчас цеї врочистости президент Варґас заявив, що ізоляція держави немовби запрошує до її знищення. Коло Варґаса стояв підчас його промови американський представник Нелсон Рокефелер та ґенерал Хусто, представник Арґентини, що предложила Бразилії свою допомогу для боротьби проти держав Осі.

Бразилійський уряд приказав усім громадянам держав Осі остатися в день бразилійської незалежности дома. Деякі німці одначе не послухали приказу й вийшли на вулиці; поліція арештувала коло двіста таких непослушних німців та кількох італійців.

Поліція каже, що прихильники держав Осі пробували в той день доконати ріжних саботажів. Вона найшла бомбу на одному трамваю, а одна бомба таки вибухла на розі вулиці.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ СПІЛЬНО ПРОТИ ОСІ

ГАВАНА. — Куба й Злучені Держави підписали пакт про співпрацю військових і морських сил.—

Злучені Держави дістали від Еквадору в аренду острови Ґаляпаґос, котрі щоправда не мають населення, але можуть становити знамениту базу для оборони Панамського Каналу.

ПО УСПІШНІМ РЕЙДІ—РАДІСНІ ОБЛИЧЧЯ. Вистарчить поглянути на тих американських маринарів, щоб пізнати, що вони раді, що їм вдався рейд на японські позиції на острові Мейкин, на Пацифіку. В тім рейді був мейджор Джеймс Рузвелт, син президента, і був обстрілюваний японськими „снайперами".

НІМЦІ ПРОБУЮТЬ ФРОНТОВОГО УДАРУ НА СТАЛІНҐРАД

МОСКВА. — Не вспівши переломати російських ліній на північному заході ні на південному заході від Сталінґраду, війська ґенерала Федора фон Бльока пробують тепер захопити місто фронтовим нападом із заходу. Совєтський комунікат каже, що совєтські війська дещо відступили, але потім здержали ці напади, що були зроблені великим числом людей і масою воєнного матеріялу.

Ніщо так добре не характеризує завзяття боротьби коло цього промислового центру, як факт, що від часу, як німецький уряд запевнив населення, що Сталінґрад буде занятий до 24 годин, уже минуло 84 години, і виглядів на близьке його заняття немає.

ДОЛЯ НОВОРОСІЙСЬКА НЕПЕВНА.

МОСКВА. — Російський комунікат говорить про завзяті бої коло Новоросійська, важного порту на Чорному Морю, про котрий говорив берлінський комунікат, що він уже занятий німецькими військами.

Завзяті бої йдуть теж коло міста Моздока на дорозі до нафтових теренів коло Грозного.

НОВА ОФЕНЗИВА РОМЕЛЯ В ЄГИПТІ СКІНЧИЛАСЯ НЕВДАЧОЮ.

КАЇРО. — Як стверджують згідно всі обсерватори нової офензиви націстичного ґенерала Ромеля в Єгипті, ця кампанія видимо кінчиться великою невдачою. За цими свідоцтвами, держави Осі потерпіли великі втрати в повзах, літаках і транспортових кораблях.

Стверджує те саме й Вендел Вилкі, американський републиканський політик, що відбуває [illegible] Рузвелта, він каже, що Ром[illegible] [illegible] центів повзів, що він їх сконцентрував для нової офензиви. Аліянти теж розбили 12 перевозових кораблів, що везли вояків на еґипетський фронт.

КИТАЙЦІ ВІДБИРАЮТЬ 25 МІСТ.

ЧУНҐКІНҐ (Китай). — Сильна китайська офензива в центральній провінції Ангвей звільнила від ворога 25 міст.

Рівнобіжно з цею офензивою китайські війська повели іншу офензиву в напрямі Кантону й забрали там важні місцевости вздовж залізниці Кантон-Шамшуй.

РАДІО ОСІ ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПРОТИ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Зприводу річниці вибуху війни радієві стації держав Осі повели завзяту кампанію проти промови президента Рузвелта на конґресі молоді. З великого подразнення націстів цею промовою можна робити висновок, що багато людей у Німеччині мусіло цю промову чути.

Між іншими президентові давав відповідь Бальдур фон Ширах, провідник націвської молоді. Він доказував, що американська молодь не має освіти, не є добре вiдживлювана й не має праці. Він говорив, що 20 процентів цеї молоді відкинено при військових поборах за фізичну нездібність.

НАЦИСТИЧНА КАМПАНІЯ ПРОТИ АЛЬЗАТЦІВ.

БЕРН (Швайцарія). — З Альзації, котру націсти все називали німецькою країною, приходять вісти про щораз більше зростаюче число родин, котрих націстичний уряд депортує за те, що вони „не розвинули сильного німецького духа", що звісно означає ніщо інше, як те, що вони є проти нацизму.

І КІНЬ МАЄ ІДЕНТИФІКАЦІЙНУ КАРТУ.

ЛОНДОН. — Голяндське радіо, що є під націстичною контролею, оголосило розпорядок окупантської влади, що на будуче кожний кінь у Голяндії має мати свою карту тотожности.

Радіо додало, що цей розпорядок зроблено тому, бо при появі реквізиційних приказів, голяндські фармери часто позичали собі від сусідів старі шкапи, аби їх зарепрезентувати німцям. Мовляв, такі фармери радо навіть платили своїм сусідам за позичення шкап, аби лише в цей спосіб задержати в посіданні свої добрі коні. Аби запобігти на будуче такій практиці, націстичний уряд заводить реєстрацію всіх коней та видавання власникові реєстраційних карт тотожности з докладним описом коня.

ПРОБА ЗАМАХУ НА БОЛГАРСЬКОГО МІНІСТРА В МАКЕДОНІЇ.

СТОКГОЛЬМ. — З Болгарії прийшла сюди вістка, що в Скопіє виконано на болгарського міністра внутрішніх справ, Петра Грабовского, замах. Міністер вийшов з події цілий. Арештовано багато підозрілих. Замах скоївся підчас інспекційної подорожі міністра по Македонії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Загряницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

За Що Проливаємо Кров?

З четвертим роком війни, коли прийдеться людству переносити нові, далеко більші жертви, ніж досі, далі підносяться голоси, щоб точніше накреслити ті ідеали, за які ми боремося. Спершу, як війна тільки що началась, гітлерівська пропаганда виказувала значні успіхи. Гітлер постійно заповідав щораз нові блага. Тепер, по трьох роках війни, він того робити не може. І тому його остання промова нічого не сказала ні німецькому народови, ні тим народам, що є під націстівською окупацією. Бо щож можна було йому сказати? Усюди, по всіх занятих ним краях, нужда. Виглядів на скоре закінчення війни нема. І нема нічого такого, з чого можнаб заключати, що Гітлер переможе. Ось і тому є тепер для Аліянтів добра нагода розпочати зі свого боку сильну пропаганду в тому напрямі, щоб виявити, що жде світ по їхній перемозі. Думаємо, що теж і для такої цілі видало Бюро Воєнних Інформацій, між іншими, і дві брошури: „Фор Фрідомс" і „Ди Тавзенд Міліон".

Та це, що ось такі речі поширюється офіційно, вказує теж наглядно на те, що уряд Злучених Держав, а зокрема президент Рузвелт, рішені стояти точно при тому, що сказане в Атлянтійськім Чартері. Знову про „чотири свободи" говорив президент Рузвелт уже багатьома наворотами, неначе постійно нагадуючи американцям і цілому світови нашу програму, себто те, за що ми пішли до війни і станули по стороні Обєднаних Держав.

[illegible] має на думці цілий гріш, а перед ними море по[illegible] необхідних треб, з яких годі їм [illegible], що ми бємося за свободу слова і віри і за визволення з нужди і страху!

І памятаймо, що це говориться про всі краї і народи, коли кажеться, що не можна буде вирішувати їхні долі, не питаючи їх згоди.

Підписали це представники усіх 28 держав, що становлять Обєднані Держави, заявляючи отсим, що вони згідні з ось такими воєнними цілями.

З цього виходить, що наші воєнні цілі ясні, чисті й благородні. Уряд Злучених Держав намагається зо свого боку раз-у-раз ріжними додатковими заявами вияснити, що він буде стояти при згаданих принципах. Він теж заявляє ще й те, що Злучені Держави не підносять ніяких претенсій, хоч понесуть і поноситимуть величезні людські й матеріяльні жертви, щоб повалити гітлеризм. Не хочуть вони ні матеріяльних відшкодовань, ні ніяких чужих територій. А бажають тільки забезпечити існування всюди в світі чотирьох свобід.

Отже це є те, за що проливаємо і будемо проливати кров так довго, поки не переможемо. Але це не значить, що всі інші держави, що підписали з Злученими Державами умову, так поступлять, як Злучені Держави. І це є те одно, на що треба звертати увагу.

ДО ШКОЛИ!

Привчати людей, що треба післати дитину до школи, щоб набрала примітивної освіти, в Америці не треба. Значить, що не треба цього, коли іде теж і про українських людей, бо вже всі ми розуміємо вагу освіти. Але чи це вже все?

Пані Еленор Рузвелт, дружина президента нашої держави, знайшовшись недавно серед молоді, що зібралась з ріжних країв і народів, жаліласъ, що нема якоїсь одної мови, щоб нею можна зговорится з усіми людьми. Казала, що через те, що люди не знають мов, тратять їхні розмови, ведені через перекладчиків, багато на інтересі й інтимности.

Чи вже ось ті слова пані Рузвелт не вказують нам на те, що треба плекати в Америці теж і українську мову? Таж хто нею добре володіє, то вже „від біди" може порозумітись з усіми словянськими народами, а їх буде мало що не 200 міліонів у світі!

Нарочно навели ми цей цілком „практичний" приклад, який треба нашій молоді ставити перед очі, але є багато інших причин, які повинна відчути душа кожного й кожної, що є з українського роду.

Скажім, що людина релігійна і виросла в українській церкві. Любить свою церкву, свій обряд. Як так, то чи не треба їй вивчити українську мову, щоб у тій церкві бути справжнім учасником Богослужб? Щоб розуміти те, що правиться, і те, що співається, і те, що священик проповідує?

А українська пісня? Чи не вартує трохи потрудитись, щоб співати ті милозвучні пісні милозвучним українським словами, що становлять з ними нерозривну цілість?

І чи не вартує відвдячитись добрим батькам і матерям за їхню тяжку працю, завдяки якій діти видрапуються вгору на вищий суспільний щабель, щоб ті діти вивчили хоч мову своїх найближчих і найдорожчих?

Чи не вартує вивчити мову того українського народу, що покрився у цілому світі славою, що так довго і завзято боровся з усяким насильством і тепер не дає себе нікому і нічому зводити з праведної дороги, а далі ставить опір новому насильству?

Є багато, дуже багато причин, чому наші діти повинні користати з американської свободи і бути в українській парохіяльній чи якій іншій школі, якщо вона є. А там, де її нема, чи це не обовязок родичів, організацій і громади подбати, щоб така українська школа була? Та в першу чергу не даваймо підупадати тим школам, що вже поставлені з трудом і коштом. Заповнім принаймні їх українськими дітьми!

Настрої Серед Робітників

На переслуханні перед Воєнною Радою Праці в справі домагання автомобілевої юнії вищої заплати виступив Волтер П. Ройтер, віцепрезидент цеї юн[illegible] [illegible]рмацією [illegible] стан настроїв серед автомобілевих робітників, яка по всякій правдоподібности має певну вагу для зміркування настроїв серед інших робітників.

Він ствердив передовсім, що серед робітників є невдоволення. За його словами, це невдоволення серед автомобілевих юнійних робітників є нині більше, ніж воно було серед них колинебудь в часі від робітничих клопотів у 1937. році.

На щастя, свідок не обмежився до такого загального твердження, але подав більше специфічно, що саме викликує невдоволення серед робітників.

За його словами, на першому місці як найважніший чинник невдоволення являється непевність за юнію. Це значить, робітники не почувають нині, що гарантії існування юній є зовсім певні. Говорив Ройтер, що на недавній шікаґовській конвенції ця непевність за юнії виринала [illegible] дебат раз по разу[illegible] що [illegible]

Друг[illegible]ком, що викликує нев[illegible]волення робітників, це вис[illegible]та робітничої заплати, а спеціяльно брак піднесення заплати при підношенні цін на засоби до життя. Робітники бачать, що досі ще нема ефективної контролі цін. Ліон Гендерсон не так давно остерігав, що кошти засобів до життя зростуть на 30 процентів. Робітники бачать теж, що конгрес ще не ухвалив справедливої податкової програми та що він бавиться в дебатах над цим законом у політику. Робітники бачать теж, що програма воєнної продукції часто недомагає: робітників заклинають збільшити продукцію, а тимчасом заряди розтрачують і марнують час і матеріяли. Не вирішено ще й найпростіших проблем відношення до робітників.

Питання робітничої заплати, на погляд Ройтера, є дуже важне. Це не лише питання долярів і центів. Це питання політики держави. Перед Воєнною Радою Праці стоїть завдання поширити й пустити в рух цілу економічну машинерію.

Ройтер підчеркував жертволюбивість робітників у війні. На заклик президента Рузвелта автомобілеві робітники наприклад згодилися зректися подвійної заплати за „овертайм", одначе вони домагаються, щоби на такі самі жертви пішли й підприємці. Їх юнія визначила на це 30-дневий речинець, але хоча цей речинець уже скоро кінчиться, про саможертву з другого боку ще не чути.

Свого часу Воєнна Рада Праці виступила з формулою полагоджування спорів за підвишку робітничої заплати. Вона заявилася за те, аби побільшити заплату відповідно до зросту коштів життя. Згідно з тою засадою признано було підвишку робітничої заплати робітникам „малих сталевих підприємств", одначе робітники почувають, що колиб цю засаду примінити відповідно, то робітники були би дістали підвишку не 5 центів на годину, а 6.

На цьому самому переслуханні ставали теж представники автомобілевих фабрикантів і вони спротивилися ріжними аргументами домаганням робітничої юнії. Самих одначе фактів невдоволення серед робітників вони не заперечували, так що ці факти й осталися неоспореними.

Подаючи вістку про це переслухання, багато газет підчеркнуло як замітний факт те, що Ройтер, і малюючи невдоволення робітників і висуваючи їх домагання підвишки заплати, не робив ніяких страйкових погроз. З цього можна зробити висновок, що робітники хочуть забезпечення робітничого мира в краю, але за першу справу в даний мент усе таки вважають потребу виграти війну із загарбничими ворогами. Цим вони дають мимоходом примір підприємцям.

Інструмент Порозуміння

Сто вчених, які зїхались недавно на Колюмбійськім університеті, в цілі дебатування над науковими, фільософічними і релігійними проблемами, щоб у той спосіб у думанні людей осягати єдність та жертвувати великі ідеї для поступу людства, закінчили свою конференцію формальною заявою, що вони самі не мають „інтелектуальної єдности" і, що серед наукових галузей існує розєднання та замішання, котре треба наперед внутрі усунути і тим приготовити серед людей ґрунт для єдности. Ствердивши це, ті вчені не розвели безнадійно руками й не розїхались огірчені домів, тільки заявили, що треба працювати в напрямку обєднання серед ріжних галузей науки, а опісля те обєднання ширити поміж людей і приноровляти його в дійсне життя.

За те „інтелектуальне розєднання" вони винували себе самих, кажучи, що хоч довгий час вони присвячували всі свої труди студіям над поодинокими галузями, то занедбували вони водночас витворювання системи, при помочи якої можна булоб приходити до однозгідження поміж поодинокими галузями науки. Одним словом, стверджували вони, брак їм „техніки порозуміння". Вони розїхались з тим, щоб розпочати працю над створенням тої „техніки". До помочи в тій справі вони рішили закликати світських провідників, котрі внаслідок тісного контакту з масами мають більші звязки з дійсним життям і сильніше почуття дійсности.

Вже з того рішення вчених людей виходить, що узгіднення поміж ріжними поглядами, це не така легка річ і воно потребує цілої удосконаленої системи; потребує сталих правил, по яких те порозуміння можна булоб крок за кроком осягати, усуваючи в науковий спосіб спірні точки, а даючи перевагу тим, що на основі тверезого безпристрасного думання є найправдивіші і найвідповідніші.

В світі є двоякі явища: 1) статичні, себто мертві, стоячі на місці, і 2) динамічні, себто живі, рухомі. Камінь, який лежить на одним місци, це статичне поняття. Але камінь, потручений з горба, що котиться в долину, це динамічне явище. Далеко лекше є провірити всі прикмети лежачого каменя, ніж того, що котиться. Лежачий камінь позбавлений прикмети руху. Описати рух каменя, що котиться з горба в долину, це досить тяжка справа.

Суспільне життя це вічний рух, динаміка. Люди, які висміюють те слово і регочуться з інших, котрі стараються те слово вияснити, регочуться властиво зо себе самих, зо своєї наівности. Далеко лекше описати якусь суспільність у її статичному виді, ніж в її динамічному. Наприклад, далеко лекше ствердити, що там і там є такі і такі організації, вони мають таких і таких урядників, мають стільки і стільки членів, стільки і стільки майна, ніж описати ті ідеї і цілі, до котрих дана організація чи ціла суспільність прямувала впродовж довгих років та до котрих прямує. Можна дуже точно і дуже добре описати статичний стан якоїсь суспільности, а поробити цілковиті помилки, коли ходить про її динамічний стан.

Найбільше помилок люди роблять якраз тоді, коли підходять до динамічної сторінки поодиноких річей, осіб, чи цілих народів. Навіть в математиці далеко лекше є обчислити статичний вид якогось предмету, себто його величину, твердоту, тягар і т. п., ніж обчислити рух даного предмету в просторі й відношення того руху до інших предметів. Для тих цілей наука математики придумала ріжні математичні функції, які вичислюють всі чинники, що мають якесь відношення до даного руху й опісля знаходять формулу, котра постійно реєструє зміни в тих чинниках і в самім русі.

Вчені Колюмбійського університету порішили знайти теж свого роду наукову формулу, при помочи якої можна булоб бодай приблизно усталювати суспільну динаміку і гармонізувати в ній ріжні розбіжні течії. Чи вдасться це їм, це інша справа. Суспільна динаміка це не вислід елементарних сліпих сил, подібних до кочення каменя з горба в долину. Камінь є цілковито безвольним предметом і ним керують німі фізичні закони. Суспільна динаміка є узалежнена від волі людей, і воля людей це щось індивідуальне, живе, залежне від уподобань, що лежать поза межами здорового розсудку і науки.

Суспільної динаміки схопити в якусь математичну формулу не вдасться ніколи. Це знають сами вчені. Та проте вони не розмахують безнадійно руками, а стараються знайти певну формулу, хочби недосконалу. Бож годі попадати в іншу крайність і засуджувати суспільний рух на вічне замішання, вічний хаос. Хоч воля людини залежить від її ірраціональних уподобань, то вона також з другого боку контрольована розсудком. Чоловік може бажати одного, але розсудок каже йому йти до іншого. Там де існує в чоловіці добра воля повести справи якнайкраще і осягнути найбільші успіхи, там таки можна знайти „техніку порозуміння" і до чогось договоритись. Але

(Докінчення на стороні 3-тій)

Олександер Баляч.

Невияснена Справа

(Докінчення)

Мене наче хто довбнею вдарив по голові. Я радо завдав був би наймичці ще й тисячу питань, та в саму пору прийшло мені на думку, що як воно там і не булоб, я не повинен компромітувати моеї жінки.

Ледви наймичка вийшла, я зломаний впав на крісло.

— Отже це не сон, а найправдивіша правда! — думав я. — Жінка зраджує мене! Ах, який цей світ фальшивий! Життя втратило для мене вартість. Ах, пімсти, пімсти!

Та, щоби пімститися, для цього потрібував я незбитих фактів. Я мусів довідатися, хто забрав мені жінчине серце.

Одначе жінка видно нічого не підозрівала, бо була весела, як ввійшла до кімнати. Вона навіть усміхалася. Боже, як вона вміла відгравати ролю невинної жінки!

При столі розмовляла, жартувала. Нараз озвалася переляками:

— Павле, ти певно будеш злий на мене!

— Чогож?

— Що я така забудьчива. Вчора вечором був у нас якіїсь пан Сивак із провінції. Він хоче бачитися з тобою. Та що не застав тебе, оставив для тебе листа. Лист там на твоему бюрку. Чи принести тобі?

— Ні, дякую! Я вже сам подивлюся. І так мушу зараз забиратися до праці.

Сиваків лист, щоправда, потверджував жінчині слова, та хто мені заручить, що був лише той Сивак?

Я подзвонив на наймичку.

— Ви, мабуть, забудькуваті. Чому ви мені не сказали, що вчора вечором хотів зі мною бачитися ще один пан?

— Ще один пан? Я про це нічого не знаю, — сказала вона щиро. З її слів видно було, що тут нема сумніву.

— То добре! Та на будуче прошу все мені сказати, як хтонебудь хоче бачитися зі мною.

Сивак не міг зводити жінок — йому було сімдесятьпять літ, він уже ледви ходив і говорив. А відвідав мене в одній справі — за нього я не мігбути заздрісний.

Помало я став соромитися сам себе. Вважаєш себе, дорогий, хоч я сам собі, світовим чоловіком, а даєш себе зловити так наівно. Хто зважав би на анонім?

Найкраще, мабуть, буде змінити трохи спосіб життя, лише деколи бувати поза домом! Як воно й не булоб, то не добре, коли жінка відчуває, що її чоловіка в таку пору нема дома.

Около восьмої години ввійшла жінка в мою кімнату.

— Що? Ти ще дома? — здивувалася вона. — Я гадала, що ти вже в клюбі.

— Я нині якийсь нездоровий, а крім того маю багато роботи.

— Невжеж ти хорий? Справді, яке горяче чоло, а руки холодні!

— Це нічого, мене болить трохи голова.

— Я зараз зроблю тобі склянку лімонади. Побачиш, що воно тобі пройде.

Вибігла зкімнати й за хвилиночку вернулася з лімонадою.

Лімонада справді відсвіжила мене значно.

— Ти не повинен працювати так багато! Псуєш собі очі. Мабуть, трохи погуторимо собі, або коли волиш заграємо в пікета. Я трохи знаю цю гру. Я задля тебе навчилася, та ти недобрий, ти ще не грав зі мною.

— Ти навчилася пікета? Від кого? — спитав я здивований.

— Це моя тайна. Та перед тобою я не маю ніякої тайни — від мого брата Володимира.

Я сів до карт. Що за несподіванка! Моя жінка грала дуже добре пікета та скоро по черзі виграла три партії.

Вечір пройшов дивно скоро. Вже давно не смакувала мені вечера так добре.

— Завтра, як схочеш, заграю з тобою тарока. Брат також навчив мене. Я була цікава знати, чому ти так любиш пересиджувати в клюбі. Це дійсно цікава гра.

На другий день грали ми тарока. І в цій грі жінка виявилася мистцем.

Так пройшло пять днів. І я, на моє здивування, навіть не запримітив, що я не був у клюбі.

Ба, сьогодні вже таки мушу зайти до клюбу.

Коби лише не...

Чому не признатися! Спогад тих проклятих анонімів усе ще не давав мені спокою. Як лише почув дзвінок, мені зараз забилося серце, а як я вертався до дому, насамперед кидав я оком на бюрко, чи не побачу там злощасного листа...

Та я всетаки пішов до клюбу.

— Брр! Яка задуха! Який тут дим! Як ви можете тут всидіти?! — сказав я, як лише вступив до клюбу.

— Ов! Павле! — озвалося кілька голосів — тут нема більшої задухи, як звичайно, нема теж більшого тютюнового диму — лише ти вже відвик, бо тебе вже так давно не було!

Я розглянувся по салі. Для мене вже не було партії, всі були заняті.

Іншим разом я був би присівся до першого-ліпшого столика приглядатися грі — сьогодні я не мав до того охоти. Я відчував, що дома таки краще повітря, що моя жінка це неабиякий партнер у грі в карти та що я вигідно можу собі засісти до гри навіть у халаті.

Я вернувся до дому. Жінка приняла мене дуже ніжненько. Ми грали пікета та провели вечір якнайміліше на гутірці.

Відтоді почалося мов нове життя. Я зірвав із кавалірськими звичками та перемінився в солідного чоловіка. Час від часу, щоправда, навідаюся до клюбу, випю там склянку кави та вечором я вже дома. Або, коли мене де запросять, іду з жінкою. Я переконався, що кращого товариства не можу мати — головно, коли нам народився синок Роман...

А що торкається анонімів, то цікаве, що відтоді я їх зовсім не дістаю. Може собі лиш стар приходити Бог зна скільки разів, я вже не лякаюся, як почую голос дзвінка!

Я ще сьогодні не знаю, хто то малював роги на моїй голові та хто насилав мені ті аноніми.

Мені не вдалося викрити того атентатчика, хоч ми обоє стараємося спіймати його (бо я вже признався жінці). Я все ще стою на колишньому становищі, що нічого певного не знаємо.

Лише одно дивувало мене та ще сьогодні не вмію собі пояснити того:

Чого то моя жінка так зачервонілася, як я перший раз показав їй той рисунок із рогами? Тай чому вона так якось дивненько підсміхається, як заторкну цю справу?

(Кінець).

За Тиждень

Четвертий Рік Війни.

Війна, яку почав Адольф Гітлер першого вересня 1939. року з Польщею, вже почала четвертий рік існування. Але чим довше ця найбільша з усіх воєнних конфліктів війна триває, тим менше вживається фрази „бліцкріг". А як ще дехто її вживає, то це виглядає більш комічно ніж серіозно. Бо як можна таку війну, що має вигляди бути довшою від попередної світової війни з 1914-1918 років називати бліскавичною.

Дотепер війна ще не принесла бажаних змін в користь Обєднаних Держав. Німці ще дальше виграють, так як вигравали в 1940 і 1941 році. Вони ще дальше несуть руїну і неволю в загарбаних ними краях Европи. А всеж таки остаточної перемоги не осягнули. Бо хоч Держави Осі ще мають силу, то військові знавці доводять, що, почавши від 1940 року положення Німеччини погіршується. Японія вже також зачинає хитатися, а про Італію нема що й говорити. Вона ніколи не була сильною.

Волтер Липман пише, що „хоч ворог поширив територіяльні здобутки більше ніж в 1940 році, то його вигляди на перемогу значно погіршилися. В останніх двох роках, що матимуть велике значіння в історії світа, заіснувала спілка народів, до якої й ми належимо. Вона буде провадити війну до остаточної перемоги і будучність належить до неї".

Гітлер, якого свого часу вважали ґенієм, потрапив, на нещастя своїх земляків, зєднати проти Німеччини й її союзників двадцять девять держав. Цебто вісім держав більше ніж потрапив був зєднати кайзер проти німецької імперії в 1914. році. Обєднані Держави 1942. року мають велику перевагу над ворогом в ресурсах і людях. Вони мають силу волі війну виграти і ми думаємо, що виграють. „Це є таке ясне, як сонце" сказав американський генерал Маршал, витаючи Бразилію в рядах Обєднаних Держав, що воюють проти Гітлера.

Фортеці над Европою.

Минулого тижня націстівську Німеччину заляла тінь американських летючих фортець. Найліпші тяжкі американські бомбовозці змагалися з великою німецькою силою і виграли бій. Але це тільки початок. Таких перемог буде більше. В Америці вже будуються нові летючі фортеці, ще більші і сильніші. Які саме великі — це тайна і, покищо, виявляти її не треба. Але можна згори сказати, що це німцям на добро не вийде. Ними бомбардуватимуть Японію і Німеччину, бо це є одинокий спосіб підготовки інвазії.

Бразилія Приспішує Мобілізацію.

Воююча Бразилія приспішує мобілізацію кольосальних своїх ресурсів і військових сил, щоби негайно кинути на сторону Обєднаних Держав і здобути перемогу над Гітлером.

Бразилія є дуже багата і стратегічно положена. Вступлення її до війни по боці Обєднаних Держав буде мати велике значіння. Бо вона вже достачує фабрикам Обєднаних Держав маганцю, міди, потрібних індустрії діямантів, хрому, ґуми, яринового олію і сирівцю, що є дуже потрібний у виробі амуніції. Економічна співпраця Обєднаних Держав з Бразилією закроєна на довгий час і вона дасть добрі наслідки. Вже продукується на велику скалю ґума, плекають коноплі на виріб мотузя і так дальше. Є всі підстави думати, що Бразилія заступить Америці Далекий Схід і буде доставляти її того всього, що Америка там купувала. І то не тільки в часи війни, але і в часи мира.

Бразилія є найбільш індустріяльно розвиненим краєм на Західній Півкулі. Вона вже добре розвинула в себе тяжку промисловість і зможе достачати аліянтам сталі, якої дуже потрібно до виробу танків. Розвій бразилійського промислу вже дійшов до того, що вона виробляє літаки і масу інших річей, які вона ще недавно купувала за кордоном, а найбільше в Злучених Державах.

Бразилія вже давно пропаґує солідарність країн Західної Півкулі, бо спільними силами можна буде успішно боротися з ворогом та помогти довести війну до успішного кінця. Бразилія постановила знищити ворога раз навсе.

Розбудова Фльоти.

В останнім тижні закінчено будувати і спущено на воду панцирник Айова, що має 45 тисяч тон містоти. Є це найбільший воєнний корабель, який збудовано в Злучених Державах. Пущено також в рух літаконосця **Індепенденс**, крижляка **Бостон** і два нищителі — **Гленнон і Джеферс.**

Інструмент Порозуміння

(Докінчення зо сторони 2-гої)

там, де тої доброї волі нема, де люди руководяться своїми „уподобаннями", опертими не на важній повісті справи якнайкраще, а повісти справи так, щоб вони послужили комусь особисто, чи якійсь іншій закритій цілі — всяке порозуміння виключене. Бо навіть балачка про порозуміння моє тоді лише тактичний характер і в цьому випадку служить чомусь іншому, а не ділі, про котре говориться формально, та в якому бажається порозуміння.

Шукаючи порозуміння треба докопуватись до глибини людської душі. А в тій глибині можна нераз здибати таке, що з поспіхом треба його загортати знов. Проте культурні народи, не звертаючи уваги, що порозуміння так важко осягнути, до того порозуміння таки доходять. Труд витрачений ними на те порозуміння опісля приносить стократну нагороду: вони є сильними, культурними народами. Некультурний нарід внутрі до порозуміння не дійде. Він сам і його провідники стають посміховищем серед інших.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПАМЯТАЙМО ЗА РЕКОРДОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Далі приймаються замовлення на рекорди з українськими піснями, що будуть наспівані під проводом проф. Олександра Кошиця, що незабаром повернеться з Канади. Приймаються теж і добровільні датки любителів української пісні на те, щоб чимскорше докінчити отсе культурне діло, що найкраще виявляє душу і змагання українського народу.

З тим усім треба поспішати, бо, як от пише нам д-р М. Г. Гайдак, з Міннеаполіського університету, вже цеї осени отсі рекорди повинні бути викінчені, бо потім виріб коштуватиме дорожче, або й зовсім не буде можна виробляти рекордів, поки війна не скінчиться. Очевидно, що якщо не зложимо відповідної суми тепер зараз, то ціна рекордів за один сет піднесеться з $10 на $15 для тих, що будуть зголошуватись пізніше.

Маємо в Америці людей щирих, що розуміють ту справу. Маємо жінок, що помагають докінчити це діо. Але цього покищо ще замало. Тому відзиваємось щераз до тих, що дійсно дорожать нашою піснею: Не зволікайте з замовленнями і жертвами!

Зокрема звертаємося до диригентів хорів і до співаків у хорах. Що з вами? Чому не відзиваєтеся так, як повинні відізватись? Тепер уже крайня пора сказати останнє слово, себто допомогти приспішити збірку на рекордування української пісні.

Дальші замовлення і жертви є такі:

По $10: Антін Мельник з Помптон Лейк, Н. Дж., Мирон Ярема з Лінкол, Р. Ай., Українська Православна Парохія з Арнолд, Па., М. Г. Гайдак з Сейнт Пол, Мінн., Ілія Кметь з Іст Орендж, Н. Дж.; Жіноча Громада з Перт Амбой, Н. Дж. $5; а С. Рудий з Нюарк, Н. Дж. $2.

Досі зожено на рекордовання пісні разом $2,356.

Дальші замовлення і жертви просяться слати на таку адресу:

THEO. KASKIW
600 High Street Newark, N. J.

ДАНСЬКІ ВЧЕНІ ПРОТИ ГІТЛЕРА.

СТОКГОЛЬМ, (ОНА). — Сенат Копенгаґського Університету постановив іменувати професора Н. Богра ректором на 1942 рік. Професори зробили це наперекір владі, бо професор Багр є жидівського походження. Його мати була жидівка. Проф. Багр вславився тим, що опрацював теорію структури атому і в 1922 році одержав за це нагороду Нобля.

В 1923 році він перебував в Злучених Державах і вчив в університеті Ейл.

Ах Ті „Українські Сепаратисти"!

Пресова Агенція „Оверсіз Нюз Ейдженсі" (ОНА) подала „як німці обдурили українських провідників". В своїй кореспонденції з Стокгольму пише, що гітлерівці не дають українським журналістам чи провідникам в Берліні змоги агітувати „навіть за новим ладом". Зокрема пишеться таке: „Замість післати цих журналістів і офіцирів в Україну, заставив їх міністер пропаганди Гебельс видавати газету „Нове Слово", яке має на цілі достачувати новинок російським, українським і німецьким газетам, що їх німці видають в окупованих ними землях".

Ось ту новинку, що її розіслала ОНА, подало нюйорське „Новое Русское Слово" під великим наголовком „Українські сепаратисти", що то завелись на Гітлері...

Не дивуємось, що ОНА забула, що „Нове Слово" в Берліні не є ніякою українською газетою. Це є газета російських гітлерівців і зветься „Новоє Слово". Вона видається в московській мові й редагують її росіяни, а не українці. Це добре знає „Новое Русское Слово", що недавно писало так багато про російських гідлерівців саме на підставі інформації з ось цього берлінського „Нового Слова". А коли так, то чому лучити ось ту гітлерівську російську газету „Новоє Слово" з „українськими сепаратистами"? Чому це — легко догадатись.

Якщо шведська газета, на яку покликується ОНА, пише, що в „Новім Слові" нема ніколи згадки про вільну Росію і про незалежну Україну, то це написане цілком розумно і справедливо, бо Гітлер не бажає бачити вільної Росії й вільної України. Зновуж „українські сепаратисти", якщо вони є справжніми „сепаратистами", ніколи не годилися і не можуть погодитись з нияким поневоленням України. „Сепаратисти" є за вільну Україну, вільну Росію, вільну Польщу і т. д. Очевидно, що таких „сепаратистів" у Берліні нема, бо якби були, то націстівська влада цілком певно булаб їх уже увязнила чи постріляла. А як що хто з них можливо і живе та врятував життя, то певно незавидна його доля в найближчій будучині, якщо буде служити українському народови вірно й чесно. Зате інша справа з російськими гітлерівцями... Та на них „Новое Русское Слово" краще визнається і добре було, щоб далі про них писало. А ми не пожалуємо і „українських сепаратистів", якщо вони служать чи служитимуть Гітлерові, а не Україні. Ми певно їх наклеймуємо, як тільки щось про них почуємо. Та наразі навіть неприхильна українцям пропаганда подає, що український нарід не видав Квізлінга, та що Гітлер завівся на Україні й „українських сепаратистах".

Володимир Бірчак.

Причта Про Порожну Бочку

Історія собі така простенька: улицею серед міста йде військо. Попереді війська кінь, на коні полковник. Кінь іде до такту під звуки орхестри.

Нагло скочив у бік, так що задуманий полковник мало не впав. При дорозі на купі грузу стояла порожня, груба бочка, обрискана вапном.

Полковник погласкав коня, та кінь скакав далі. Тоді полковник завернув, відїхав кільканадцять кроків назад, завернув знов і, гласкаючи верхівця хотів переїхати біля бочки. Але тепер було ще гірше. Дубом знявся кінь у гору, форкав і мов опарений кидався й скакав.

Карий, дивись, це порожна бочка!

Але карий скакав далі й своїми скоками та своїм страхом кричав:

— Не здуриш! Ворожа гармата! Вистрілить! Утікай! — і він утікав.

Я стояв і довго дивився на коня й бочку.

Дурний кінь — скаже неодин. — Нічого тут надзвичайного!

То правда, що дурний кінь, але — скільки то разів і поступовання нас, людей, не розумніше від поступовання отсього коня! Скільки разів і ми, люди, боїмося порожних бочок, уважаючи їх ворожими гарматами?!

Не біймося!

Найперше не біймося людей, але відважно підходім і загляньмо в їх нутро. А тоді побачимо нераз, що перед нами на купі маєтку, влади, слави, почестей стоїть порожна бочка, здалека грізна, зблизька смішна. Тільки не будьмо кіньми, підходім ближче й приглянь мося!

Не біймося й наших думок та заміслів і завсіди говорім правду, хоч проти правди й стоїть майже завсіди порожна груба бочка брехні й дурноти і хоч слуги брехні стануть біля порожних та пустих бочок і будуть боронити їх. Відважно вперед!

Не біймося й тяжких діл, хоч нам самим спочатку вони будуть здаватися тяжкими, неможливими до виконання, хоч сотки друзів будуть нас переконувати, що тієї праці неможливо скінчити, хоч і само життя буде нам ставити бочки на шляху. Не біймося. Обдумаймо добре справу, відважно берімося до діла, а вийдемо побідниками над порожними бочками.

Не біймося й нових річей тільки тому, що вони нові й не тримаймося всіх старих тільки тому, що вони старі. Ці упередження теж ніщо інше, як грубі, в середині порожні бочки.

Деякі народи уважають теж український нарід дурним конем та виставляють проти нього порожні бочки наклепів, брехні, підлоти, пониження, обезціненния... Чим більше боїмося їх — тим більше тих бочок нам ставлять при шляху.

ГІТЛЕР ВІДДАЄ СЛОВАЧЧИНУ МАДЯРАМ.

ЦІРІХ, (ОНА). — Між Гітлером і так званими провідниками Словацької Держави зайшли поважні непорозуміння. Гітлер, щоб виторгувати в мадярів більше війська на російський фронт, згодився віддати їм створену ним Словацьку Державу. Німці доказували, що ця держава не має рації існування, та що її треба десь „інкорпорувати". Войтех Тука, премієр тої словацької держави згодився на таку пропозицію, але проти нього виступив словацький президент Йосиф Тісо. Він виголосив через радіо промову, в якій заявив, що Словацька Держава таки має рацію існування, бо може сама собою правити і нераз це доказувала на полях бою Европи. А до того, говорив Тісо, вона ще має на це право культурне й історичне. Тісо говорив з братиславської радіової стації. Можна догадуватися, що ця промова не була німцям до вподоби.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ МАСОВО ВСТУПАЮТЬ ДО ВІЙСЬКА.

ЕДМОНТОН (Алберта). — Канадійські часописи в англійській мові, як подає українсько-канадійський тижневик „Українські Вісти", щодня приносять лісти добровольців, що вступають до армії, летунства, маринарки. Між тими добровольцями появляється багато українських імен. Наприклад, в Едмонтоні, за один лиш минулий тиждень було 17 імен українських хлопців, котрі добровільно зголосились до армії, 11 до летунства, а два до маринарки. В кожнім місті, в однім тижні 30 добровольців українців!

НІМЦІ ШУКАЮТЬ ПОЖИВИ В УГОРЩИНІ.

СТОКГОЛЬМ. — У Будапешті почалися нові торговельні переговори між Німеччиною й Мадярщиною. Йде за доставу нових припасів харчу Німеччині.

Догадуються, що ці переговори збільшать антаґонізм між Мадярщиною й Румунією, бо Німеччина обіцює Мадярщині за збіжа політичні уступки. Товчком до переговорів має бути недорід у Німеччині.

ПРОГАНЯЮТЬ ДАЛІ НЕПРИХИЛЬНИХ ГАЗЕТЯРІВ.

СТОКГОЛЬМ. — З Німеччини знову відослано неприхильного націстам газетяра, Бертіля Сванстрема, берлінського кореспондента одної великої стокгольмської газети. Це вже третій шведський газетяр, котрого стрінула така доля.

Його газета каже, що його вислано з Німеччини за те, що він написав до своєї газети, що Карль Бемер, начальник секції чужинецької преси при націстичнім міністерстві пропаганди, попав у неласку націстів за те, що при одній нагоді випив забагато й своїм висказом зрадив націстичні пляни нападу на Росію.

ВІДГОМІН У КОНГРЕСІ.

ВАШИНГТОН. — У хвилині, як читано послання президента в конгресі, було лише біля сто приявних конгресменів. Відсутні конгресмени дали до зрозуміння, що не дуже погоджуються з тактикою президента. Конгресмени, що стоять в опозиції до уряду заявили, що коли президент зачне діяти вспереч постановам конгресу, то конгрес можна розпустити домів, бо він скінчив свою ролю.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи".

Число відділу ____________
Імя й назвище ____________
Стара адреса ____________
Нова адреса ____________
Пошта ____________

ПОЛЮЄ НА ВОРОЖІ СУБМАРИНИ. — „Кортіс Сіґол" — це новий модель літака, що призначений для слідкування за ворожими субмаринами. Це випробовують його серед неспокійної води на морі. Він є дуже скорий і його легко спустити з літаконосця чи панцирника. Він теж моє бомби для нищення субмарин.

Новгород-Сіверський

Трубы трублять в Новѣградѣ, стоять стязи въ Путивлѣ, Игорь ждеть мила брате Всеволода...

(Слово о полку Ігоря).

Маленький пароxід уже цілу добу посувається в гору Десною від ст. Макошина, лібаво-роменської залізниці. Помалу наближаємося до столиці сіверської України, до старого Новгород-Сіверська. Уже кілька десятків верст їдемо під височенним правим береґом, на якому мальовничо розкинулись білі хатки сіл і хуторів. Ще ранком проминули Вишеньки з пишною палатою Румянцева - Задунайського; Мезин що вславився тепер на весь світ, відколи професор Хведір Вовк одкрив тут останки людського житла палеолітичної доби, старокамяного віку; Дехтерівку, де була головна кватира Карла XII. після злучення з козаками Мазепи; Пирогівку, де в останнє билися козаки з поляками на лівому березі.. все місця з голосним історичним іменням!

Нарешті показався і сам Новгородок, як його звуть околичні селяни. Панорама Новгородка здалеку, зза Десни, зовсім нагадує Київ високими горами, величезними церквами, зеленню садів і гаїв. Але як тільки ви підійметеся крутою вуличкою в гору, всяка ілюзія щезає: перед вами звичайний, бідний повітовий город, у якому немощені вулиці, маленькі хатки, а кожда нова людина звертає на себе увагу всіх перехожих.

Город убогий, торговлі ніякої, ні фабрик, ні заводів, як що не рахувати державного горілчаного, костопальні, та ще двох-трьох дрібненьких заводів. Тоді, як інші городи виростають, розвиваються, Новгород-Сіверський застиг на одному місці. Таким я знаю його вже двацять років. Не оживила його й залізниця, проведена кілька років тому з півночі від Новозибкова.

На всьому лежить печать якоїсь тихої патріярхальности. На вулиці з вами здоровкаються незнайомі люди, як у селі. Взагалі на тих широких вулицях порожно й безлюдно. По крамницях сидять сонні купці, і коли зайдеш до якої небудь крамниці, то радіють, здається, не стільки покупцеви, скільки взагалі свіжій людині, з якою можна побалакати про це, про те. Не встиг я розташуватися в убогій кімнаті „заїздного дому", як до мене у вікно з вулиці заглянула ярмурка „мішуриса", а зараз потому зявився і він сам питаючи, чи нема яких доручень... Слідом за ним прийшов папіросник. Коли я виходив з дому, знов якась убога постать предложила свої послуги — провести на почту, до крамниць...

Міщанство Новгороду - Сіверського — особливо жидівське — дуже вбоге. Сама голота. Та й з чого прожити усім тим мешканцям нового ґетта, що туляться по кілька родин в одній хатинці по нагірних вуличках і проулках, з чого їм вижити тут, де так дешева людська праця, та й нема до чого її приложити? Голий біля голого мало чим поживиться.

Коли Новгород-Сіверський з рангу генерал-губернаторства й намісництва спустився зразу на щебель повітового міста, то в нього від старої величі, окрім собору й монастиря, зосталась тільки гімназія, заснована ще 1783 року. Від того часу Новгород жив цією гімназією, її інтересами; його добробут, його надії й радощі були тісно звязані з долею гімназії. На головній вулиці, прикрашеній мурованою „брамою" (з часів переїзду Катерини II.), серед безконечних деревляних будиночків, повстала подовгаста камениця на два поверхи, державного, жовтого з білим, коліру. До цієї камениці звозило дітей українське панство з північної частини колишньої Гетьманщини, для котрої новгород-сіверська гімназія була тим, чим для півдня був ніжинський ліцей князя Безбородька. Кілька поколінь старшинських нащадків здобуло освіту в цій гімназії, а город цілих сто років оживав в осени, з приїздом, „паничів", і завмирав літом, коли вони розїздилися. По гімназійному дзвінку — що скликав школярів, — у городі рахували час.

До історії нашої культури новгород-сіверська гімназія вписала своє імя тим, що у ній вчилися: Михайло Максимович, Панько Куліш, Михайло Чалий (біоґраф Шевченка), Кость Ушинський і кілька менше видатних діячів. В 60-ті роки гімназія була якийсь час певним осередком українськго руху. Тоді тут учителювали Метлинський (брат професора Амврозія Метлинського) і Лоначевський; в актовій салі гімназії уряжалися українські вистави й концерти. Хором кермував Опанас Маркович, що служив тоді в Новгородку в акцизі. Серед молоді жваво розходились українські книжки й метелики.

Та все на світі минає. Кругом повідкривалися середні школи. Новгородок, який оминули залізниці, опинився в глухому закутку. Число учеників гімназії почало меншати. Місце дворянських дітей заступили „разночинцы". Замісць 600 учеників, як рахувалося їх число ще в половині минулого століття, стало 200 до 250. Гімназія зробилася притулком усіх вигнанців та екпертів, які збігалися з усіх усюд, прочувши про „гостинність" директора Р-ра, аж поки не дізналося начальство й не перевело його в Лубні. Нарешті 1909 року, наче не бажаючи пережити своїх кращих часів, згорів будинок гімназії; зайнявся серед зими в тріскучі морози і ледви пощастило гімназистам вратувати стару, дуже коштовну бібліотеку. Довго потім не відбудовувалася гімназія і новгородці вже почали боятися, щоб часом не закрили їм гімназії...

В бакалейно-ґастрономічній крамниці, певно пізнавши в мене приїзшу людину, показали мені історію Новгород-Сіверська, невеличку книжечку М. Рклицького. Значить, новгородці таки свідомі колишньої слави свого рідного міста! Це не скрізь трапляється.

Новгород-Сіверський — один із найстарших городів України. Невідомий співець прославив його в свойому „Слові о полку Ігоря". В середні віки боролася за Новгород Литва з Москвою. Зазнав він тоді латино-польського впливу. Досі ще в назві підгороднього села „Доматканов" — чуємо відгук істнування тут колись Домініканського монастиря.

В Новгороді - Сіверському дуже гарна камяна народня авдиторія, земська книгарня, де я побачив чимало й українських видань. В городському саді, невеличкому, але мальовничому, в фое літнього театру — великий портрет М. Заньковецької.

Прочув я, що в Новгородку поставлено минумент Пушкинови. (Чому і для чого в Новгородку — Пушкинови? Чому хоч би не Ушинсьому, що виріс тут?). Пішов я подивитися. Сказали — на горі за собором. Блукав — ніде не видко. — Та ось там, перейти тільки цим городом! — Напутили добрі люди. Переліз я через тин і чкурнув через чужий город. Углядів мене господар івилаяв добре, — чого товчу йому огірки! Я нарешті перед малим бюстом на вбогому постументі і немало здивувався, — хто це надумав поставити монумент у закутку, трохи не на смітнику, куди нема іншої дороги, як тільки через приватні городи.

АМЕРИКАНКИ ВІДДАЮТЬ ПОШАНУ ЕДИТІ КАВЕЛ. Перед собою маємо статую, що уявляє собою велику англійську патріотку, славну Едит Кавел, що була розстріляна німцями 12. жовтня 1915. року. Кавел була норскою. Приглядаються статуї, що є в Лондоні, американські норски, що прибули до Англії враз з американськими воєнними частинами.

U. S. Treasury Dept. —Courtesy United Features Syndicate.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Чергові місячні збори відділу 204 У. Н. Союзу відбудуться в суботу, 12. вересня п. р., в год. 8:15 вечором, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. Закликаємо всіх членів відділу, щоб прийшли на ці збори і заплатили свої вкладки, бо згідно з рішенням відділу, всі члени, що постійно спізнюються з плаченням вкладок і задовжуються в відділі, будуть суспендовані. Відділова каса в теперішню хвилю має багато інших організаційних зобовязань і не є в стані закладати за нікого вкладки. Крім того в теперішний воєнний час з каси відділу треба час до часу складати певні жертви на ріжні американські воєнні цілі. Так роблять всі організації, так мусимо робити і ми. Вкінці пригадуємо, щоб всі члени подали до уряду відділу виказ, скільки закупили бондів. Коли 90% членів нашого відділу закупили бонди, то наш відділ дістане за це належне призвания від департаменту стейту. Таке призвания буде гарним свідоцтвом, не лише для самого відділу, але для всіх його членів. Всі ми повинні старатись, щоб здобути добру опінію про себе серед американського загалу. Хто не старається про це, робить шкоду не лише організації, але самому собі. — Е. Ляхович, предс.; М. Близнак, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Миколая, від. 369, відбудуться в пятницю, 11. вересня, в год. 7. ввечір, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час. Просимо тих членів, що вже мають закуплені бонди, щоб зголосилися до урядників і подали суми, скільки вже закупили бондів. Маємо також інші справи. — І Климишин, предс.; С. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

ТАМАСТОН, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 421, матиме триквартальні збори 12. вересня в Українській Галі, Проспект ул., в 8. годині вечером. Просимо всіх членів прийти на ці збори та вислухати звіту з приходів і розходів за девять місяців. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чеськік, секр.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільна Україна, від. 200, відбудуться в суботу, 12. вересня, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, прийти на збори, бо маємо дуже важні справи до вирішення. — Петро Господарець, предс.; Олекса Коцопій, кас.; Василь Ворґуль, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 19. серпня 1942. помер
ВОЛОДИМИР ЧОРНОМАЗ,
довголітній член Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133. У. Н. Союзу в Нюарку, Н. Дж.

Покійний походив зо села Черниховець, повіт Тернопіль, Західна Україна. Полишив у смутку сина Семена, невістку і внучку в Нюарку. Похорон відбувся при участи членів і знайомих.

В. Й. П.!

Дмитро Карач, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Місячні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 13. вересня, в год. 2. пополудні, в Українській Гали, 213 Скунмекер Евеню, при 2-гій вул. Просимо всіх членів прийти і заплатити своє місячне. — За уряд: М. Коваль, предс.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 12. вересня, в годин і 7.ввечір, в домі Громади, 3822 N. Lawrence St. Просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, бути приявними на цих зборах. — За уряд: Іван Сорока, предс.; Марко Купичка, кас.; Андрій Хромяк, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 379, відбудуться в неділю, 13. вересня, в год. 12:30 пополудні, в церковній гали св. О. Николая, Оклей і Райс ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, що довгують, мають прийти і вирівнати свої залеглости, бо будуть суспендовані. — Петро Сеньків, предс.; М. Фединський, кас.; Андрій Бодіарчук, секр.

ЙОНГСТАВН, О. — Квартальні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, відбудуться в неділю, 13. вересня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 525 W. Rayen Ave. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Між іншими порадимось, як нам помогти організаторові У. Н. Союзу п. Білецькому, котрий зачне свою працю в нашій околиці. Члени, котрі довгують, щоби вирівнали свої вкладки і інші належитости, бо в противнім разі уряд поступить згідно з ухвалою і подасть до суспендування. Члени, що не прийдуть на збори, будуть карані згідно з братською ухвалою. — За уряд: Ів. Браць, пр.; Мих. Мушинський, кас.; Ів. Павловський, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 12. вересня, в годині 8. вечером, в гали де завжди. Просимо всіх членів прийти на ці збори вирівнати довг за вкладки. Пригадуємо членам, що збори будуть відбуватися все у другу суботу по першім. Хто придбає нових членів, той отримає нагороду від У. Н. Союзу. — За уряд: І. Король, предс.; С. Музика, кас.; Я. Салій, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 13. вересня в годині 2. пополудні в Набожинського. Просимо всіх членів прийти на ці збори на означений час. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. вересня, в год. 1:30 пополудні, в Украрнськім Робітничім Домі при Карпентер ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — П. Андрушків, секр.

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

СТОРОЖ ЗО ЖІНКОЮ в обслугуванню дому на 22 фамілій без опалювання. Гаряча вода. Платня $20.00 і 3 кімнати, **625 East 9th St., New York.** Голоситься від 6 до 8. вечером, або телефонуйте **Beekman 3-1655.** Питайте за п. Rupert-ом.

ТАРЗАН, ч. 631. Прямо в нещастя.

Призначення, той найбільший драматург на світі, приготовляв на сцені життя нову трагічну картину.

Тарзана в кайданах на руках запроторено в малу тюремну каюту і там його замкнено на замок.

В ту саму хвилину корабель, зовсім безжурно, плив собі по морі і зближався до пливаючої міни.

Весело на кораблі плило життя, одні говорили, другі грали в карти, або в інші забави, аж тут — ексьплозія!